

нового соціального досвіду, готовність ризикувати, помилятися, відмовлятися від старих звичок.

Білоус О. В.

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

В умовах сьогодення найактуальнішою стає проблема підготовки фахівця, який має здатність творчо розв'язувати професійні завдання. Спрямованість освітнього процесу на розвиток творчого потенціалу майбутніх учителів активізує пошуки ефективних психолого-педагогічних засобів розв'язання цієї задачі. Творчий потенціал визначається як ресурс творчих можливостей людини, здатність конкретної особи здійснювати творчі дії, творчу діяльність у цілому (Моляко В., 2007). Складовими творчого потенціалу є задатки, нахили, котрі проявляються у підвищеній чутливості, певній вибірковості, наданні переваг чомусь перед чимось іншим; інтереси, їх спрямованість, частота і систематичність проявів, домінування пізнавальних інтересів; допитливість, потяг до створення нового, нахили до пошуку й розв'язання проблем; швидкість у засвоєнні нової інформації; нахили до постійних порівнянь, зіставлень, вироблення еталонів для наступних порівнянь, відбору; прояви загального інтелекту – «схоплюваність» розуміння, швидкість оцінювань та вибору шляхів розв'язку, адекватність дій; емоційна забарвленість окремих процесів, емоційне ставлення, вплив почуттів на суб'єктивне оцінювання; вибір, надання переваг; наполегливість, цілеспрямованість, рішучість, працелюбність, систематичність у роботі, сміливе прийняття рішень; творча спрямованість на пошуки аналогій, комбінування, реконструювання, нахили до зміни варіантів, економність у рішеннях, використанні часу, засобів; інтуїтивізм; порівняно швидке та якісне оволодіння вміннями, навичками, прийомами, технікою праці, майстерністю виконання

відповідних дій; здібності до вироблення власних стратегій і тактик при розв'язуванні різних проблем (Моляко В., 1995).

Д. Богоявленська одиницею дослідження творчого потенціалу вважає інтелектуальну активність, а стимулом для інтелектуальної активності – розумові здібності (Богоявленская Д., 1983). Структурним компонентом творчого потенціалу також вважають пізнавальні потреби (Матюшкін О.).

Творчий потенціал реалізується у рефлексивно-творчому зусиллі, тобто в зусиллі, спрямованому на досягнення раніше недосяжного, на реалізацію того, що до цього моменту не було реалізоване, на устремління за межі самого себе (Степанов С., 2000). Особливу роль мотиваційного компонента у структурі творчого потенціалу підкреслює В. Варданян, який відзначає важливість творчої спрямованості діяльності, бажання творчо розв'язувати задачі без установки з боку викладача, інтересу до творчого процесу (Варданян В., 2006). У своєму дослідженні ми звертаємо увагу на думку автора про роль колективної діяльності в складі творчої групи, коли мобілізуються зусилля членів цієї групи, розвивається їх мотиваційна готовність і можливість творчого розв'язання задач діяльності (Варданян В., 2006).

Одним із ефективних методів розвитку творчого потенціалу студентів-майбутніх учителів, на наш погляд, є проектна технологія. Метод проектів визначається як система самостійної, узгодженої, комплексної, комунікативно-пізнавальної діяльності, спрямованої на досягнення практичного результату – проекту, який сприяє з одного боку, використанню різноманітних методів, а з іншого – інтеграції знань, умінь і навичок з різних галузей наук, розвиває здатність до самоорганізації, саморозвитку, та самовдосконалення майбутнього фахівця (Колодницька О., 2010).

З огляду на зазначені різними дослідниками компоненти в структурі творчого потенціалу, на нашу думку, слід звернути особливу увагу на мотиваційну складову, оскільки готовність до творчого розв'язання задач діяльності, інтерес і схильність до науково-дослідницької діяльності потребують створення особливих умов в освітньому процесі, насамперед тих, що забезпечуються ретельним вибором теми проектування. Ми

поділяємо погляди дослідників, які відзначають необхідність забезпечення практичної спрямованості, актуальності, значущості теми проекту, передбачають проведення студентами самостійних досліджень, можливості навчатися за індивідуальною траєкторією відповідно до своїх можливостей (Кравченко Г., 2012). Вважаємо, що очевидною перевагою проектної технології у ході підготовки майбутніх учителів є те, що реалізація поставлених завдань можлива тільки за умови організації ефективної взаємодії учасників проектування, в процесі якої не тільки створюється певний матеріальний продукт, що має практичну цінність, але й розвиваються комунікативні уміння майбутніх учителів. Слід відзначити, що у ході проектування перебудовуються відносини всіх суб'єктів освітнього процесу, зростає роль діалогічної взаємодії, зменшується авторитарний тиск викладача на студентів, що сприяє самореалізації та саморозвитку, прояву ініціативи всіх учасників проектування. Наш досвід застосування проектної технології показує, що процедура оцінювання студентами результатів проектної діяльності, організації етапу рефлексії сприяє розвитку відповідальності, принциповості та формуванню готовності до творчого виконання завдань майбутньої професійної діяльності.

Зокрема, проекти екологічного спрямування створюють умови для розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів природничих дисциплін, оскільки передбачають міждисциплінарний підхід, дослідницьку, пошукову діяльність, потребують не тільки здатності творчо працювати з інформаційними джерелами, але й прояву організованості, цілеспрямованості, рішучості і наполегливості у ході реалізації задуму проекту.

Отже, творчий потенціал розглядається дослідниками як складне утворення, якість особистості, що пов'язана з дослідницькою активністю; визначається як ресурс творчих можливостей людини, здатність конкретної особи здійснювати творчі дії і реалізується у рефлексивно-творчому зусиллі, спрямованому на досягнення раніше недосяжного. Особливості застосування проектної технології забезпечують розвиток мотиваційної складової творчого потенціалу майбутніх

учителів, сприяють прояву інтелектуальної активності і розвитку вольових рис характеру.

Блинова О. Є.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ

В економічних та соціологічних дослідженнях наголошується, що трудову міграцію українців стимулює відсутність в країні роботи взагалі та роботи, яка б приносила стабільний дохід, що забезпечував би гідний рівень життя для них самих та їх родин (Малиновська О., 2012; Позняк О., 2007).

Проте, особливо слід підкреслити значущість саме психологічних чинників у прийнятті рішення про міграцію. У мігрантів, які мають досвід перебування та прикладання праці у розвинутих країнах, змінюються смаки та мотивація, формується стиль життя, якого важко досягнути в результаті прикладання праці на локальному українському ринку праці. На рівні соціальної спільноти, громади міграція стає глибоко вкоріненою у стандартний набір зразків поведінки. Цінності, пов'язані з міграцією, стають частиною загальних цінностей спільноти. Міграція може виступати як ритуал, виконання якого є обов'язковим для повноцінної життєдіяльності особистості. Якщо хтось не робить спроби здійснити міграційну поїздку, він буде сприйматися у таких умовах, як ледачий або не підприємливий (Блинова О., 2011).

О. Позняк також наголошує на зміні системи цінностей у людей, які здійснили успішні у матеріальному плані спроби трудових міграцій, на думку дослідника це є загрозою нівелювання соціальної значущості зайнятості в Україні через формування у молоді окремих регіонів стійкого стереотипу, згідно якого досягти гідного рівня життя можна лише шляхом трудових поїздок за кордон (Позняк О., 2007).

В сучасний період змінюється ставлення людини до свого життя, до власної долі, до своєї біографії. Відбувається